

№ 115 (6407)	1986 с.л. Балабан ыйын 25 күнө ЧЗППЗР	Сыналта 3 харчы
--------------	--	--------------------

ССКП Кийн Комитета «Южнубассуталь» холбо-
хук «Распадская» шахтатын В. М. Глодов са-
лайр ирэгсгүйр бабоун хайтын рабочаидарын
биргээдэтин, «Воркутауголь» холбохук «Воршаор-
скал» шахтатын А. П. Потанов сайлааччылмах 7
№-дэх улаастагын уонна «Сургутнефтегаз» холбо-
хук сари дьөлө үтүүр үлэлэргэ 2 №-дэх уура-
лештын маастар В. Л. Сидорейно сайлааччылмах
үүтгээчилэрин биргээдэтин үлэргэ улахан ситиһи-
лэрин уонна Улуу Октябрьскэй социалистическай
революции 70 сыла туолугутун дэсүйнэйдик көрсө-
р иннэ үрдүк социалистическай абьээтэлиститэбэлэрин
түбүһүнэ» бэлэурөгүн көрдө.

СССР Киш Комитета бастынгар интелетна нккн сыйлыг бэллэниарын боддох нининэ толорорго уонна үлэ өгөрүмтүөгүн биллэрдик үрдэтэргэ көтөхтүт көүлүлэһиниэрин биһирэтэ, министрстволар уонна ведомстволар салайааччылары, салаа профсоюзтар КК-ра үлэ коллективтарыгар бу көүлүлэһиниэри кинигиник дүүлүлэһиниэ уонна өһөөхүнү, Улуу Октябрьскай социалистическай революция 70 сыла туолуутун чөйгөр үрдэттиһит эбөөһүнэ, интелетна ырытан өгөрүүтү уонна ылыныыты тэрийэллэригэр, үлэ өгөрүмтүөгүн үрдэтэр иһин маассабай хамсаанын тэитэллэригэр, куоталаһааччыларга наадалах усухубуйалары үскэтэллэригэр, интелетгэ үлэ үрдүк тэрээһинин итисинэ инженерий өһөбүл аахчыһалларыгар, бу үлэгэ хас биһирдин салайар уонна инженерий-техническай үлэбит активнайдык кыттытын ситиһэллэригэр эбөөһүнэ-тэйтэ.

Дмитрий Михайлович Ноев	салайлааччидлаах «Миндараайм» совхоз	Бяньиньша снотон эрэлдэр.	синлэйн Калм
Бодуурдааны отделение	түн салалсннтрээр улаларин түмүтээгилэр.	Калм мам үрдэтэ, күншөөр залотна 4 тоннада тог нэстэ. Фермаларга хор мохундлар үлэлээнэр коммьюрбэ оёголулар	синлэйн Калм
Старостин, Т. Н.	Саван уо. д. а. дьулдуурдах үлэлэрин үтүе түмүгэ.	Отделение үүт графинтан харалматан бу ыфта бидлэ нэстэ сарбылар ныхатанна.	синлэйн Калм

А. ПАВЛОВ.

Ямбург (Тюменский) уобалас). Тюмень гала
хостототуларыгар үл
хостототу үөрүүдэх со
быйынан сагалана. Хо
туду Муустаах оной кы
тытыгар бвар Ямбург
даагы гал промышленна
туһаныга таарыста Ям
бург гала Дойду Евро
палаады өттүг куоратта
рыгар бөддөхтөн сү
агарынан эрдээн б
риллиана.

— Ийбургту туһаар та
һаарым күрдүк тэттэм
урат байыт көрсө кани
этпей, — дийр Глазго
мөһбазарым начальниги
Газ промышленноһа
министрин солбуйааччы
Е. Яковлев. — Тутуу үк
буобатах технологияны
гар суоттонны халтайга
халбата, Гайм аранды
комплекс Тюмень завод
тарыхтар болонминист
өрүүнүн уһарылла
адыллыбата, мине
таһытта өрө хаалыта
Ийбургту дайду киир өрө
йуоннарын кытары хол
буур 3000-тан тахса ки
лометр ууһунаах сир а
ныһаагы ыстаал мөһи
трамы таһыта өрдөтт
ыһыллыбата.

Эрдэнэ, Эрнэтийн, аялалын совхозын 60-ча юуны Бүлүүг «Мастах» совхозна баран өтөөтүүбүт. Совхоз директоры Д. Н. Лукин, отделение-лар уурайаахачаадыра Е. Н. Григорьев, Н. П. Петров, оёондундундун, номолорунун санаабыт нөөсүлүн бэрэ үлэлэ-тибүт. Күннэр билин илхалдэлэрбытын бөд-дөрүн түбүн курдун илхалын, довордуу ястун илхалын уузынтарын-гар махталбыт улахан. Олохтоох эркин үлэлит-гэрэ араас аһыан бис-пакка хааччылдылар.

Карл Маркс аатын
сомхоз пенсионердара
уонна рабочайдара Ню-
тара тардыгын биир
үрөкүр—Ээбэлгэ 160
минусталзэх хотону икки
надирал иленин тутан
бүтүрөн, сыбаан ыстыкна
бадэм оттордулар. Ону
табылган суусуһуттарга
ансаан бөрүлөкөй дыһын
уонна гараны тутулар.
Агардас хотон тутуу-
тар 42 тыб солк, смет-
наҕы сыанаалаах үлэни то-
лордулар.

Биргездин пенсио-
нер Егор Васильевич

Дачковский салайда
Килин үлөөннөөктөрө Э.
Р. Софронов, П. З. Дачко-
вский, Т. М. Сибиря-
ков бу үлэҕэ төһүүнэ
буолдулар. Кырдылас
тардыын сарты сылтгы
Кыттар С. С. Седальни-
ев Д. Т. Дачковский эми-
нүүрээниһээктүн үлэлэсти-
лэр.

Н. Н. Куличкин сала-
нааччылаах субан ие-
рөөччүлэр сүөбүлэри
илдэ Нюотарада кыстык
бадьыс көстүлэр.

М. ГРИГОРЬЕВА.

Нүүдэнгү сөөгүүдэриг туурай, ууну хаванлар нилэнгэн бэйлэй «Мугудай» совхоз Толосонгошу өгдөлөгшөгшөр эрдэтэн далаалар бэлтэгшөгшөр, элбэх үлэ мытылына. Маныхаа тракторист Валерий Андреевич Мохна-

Куйбышевской обла-
стас «Черновский» сов-
хозугар дьакталлар
инеполара 1500 гектар
ининнэх сиргэ сүбү
аһылыга буолар кул-
туралары үүнэринин
дьарыстанар интэнно
сыл ахсын дьонуннаах
үүнүүнү хомуйар. Кыр-
гыттар хайы-үйө уол
сыл биригэ түбүгү төг-
кө үлэбиннэлэр бай-
байларын ыһыгар
чымыгар тийэ бил-
систилэр. бары бастаны
һылаастаах механиз-
тордарынан буоллулар.

Сылайбыт алыбыт кэрүүнүк да буоллаллар. Дьомсор дьомунун толоруллубут дьыала нөһүттэн буолалларын курдун, дьолунан, үөрүүнү күлүмүрдээн трактористалар алгаан кыгылыгар кырдаалар, онтон дьомс ромашалар бунеттарын хомууш пьизидиллэр.

буор быһыттары өнөрдө. Итинэн таһынан сүөһү аһылытын култууралара үүннөрүллэр баһыһыналарын үлөһсүтүүтэ аһаан ууну хайаанарса 3 быһыт тутулуна.

С. НОГОВИЦЫН.

С. НОГОВИЦЫН

Саямокна (дагастан
ука дизи) механиза-
тордар Валентина Ве-
тлева, Елена Гароева,
Любовь Кулагина уон

из Рэнса Кудашини
үлэ мээкииттан сыһы
лантарагыр.
Н. Нинитин фотота,
СССР фотохрониката

Государствода тутарымлар ичтат суоһуну күһүнүгү устууга соххотарынан чончу соруудахтар тизэрдиллэн турааллар. Иги үлэни кайдах тэрийбиттерин туһунан көбөннэллэригэр хаһаайыстыбаннай салаалаччылартан көрдөстүүт.

В. М. МОНАСТЫРЕВ,
убурууснай аатыннан соз-
да Волготогооду отде-
летын управлюшыйа:

[illegible]

Бийнал эвено күнүнгү туугуу эмнэ тэрэһинэтин савалаара. 70 суна баладан айыы 1 күттөн анал көрүүгө-хараыга, абатыыга туруолуна. Ариастаах ээни сиргэ бөлөлөр тус-туспа бэзалаахтар. Сайынны түтүгөр мөччирингээх сириниин сылдыбыт буоллар, субаннар уопсай уруктара кутаана суох.

Силой Николзевичтаах айылгы соруктара уруу: сууниатааы орто биллиниин 800 граммга аэрдиэхтэтэр. Билдэн ууар, барыта аһылыгынан хааччылыыттай кутууктаах. Билдиги итияан арытын быһаардыбыт ээни этэр кыахпын суох. Уу күннэргэ биердиги төлө 5-тин ит от, 3-түт көөннөрбө бөрүлэр. Ай бүтүүтүтэр субан аһылыгы нуорматын хаттаан өрүөхпүт.

К. Е. БЕЛЯЕВ, «Чу-
пачы» сонхаз Арым-
сахтаары Отделенисты
привлеченная:

Уотууга түрүүрүл-
уолтаах субыны сана
үүмүрдөн бүтөрдүн.
Ф. Янсон салаааччы-
аах эвөөдө анал ко-
үүтө-истингө, алатыга
0 сууһу туттарылыма.
инилер уотуучу инни
фүмүлүнүн ылыахта-
а. Балгын Хоро Күө-
үтгө бааллар. Омо
сүһүнү уотарга анал-
бааллар. Бу күнүрт
субынары илардааны
түмүтүхүтү. Вирди
төбө алыны нуоомат
5 кг отууан, 2 кг бурду
гуман баанылыма

Бурдук саллааһа ма-
ра, саас Бастахтын кы-
лаи тийбэтэһин. Вил-
ли бурдугу Золотиннат
тан тийбэт

РЕДАКЦИЈАТАН: сир ахсин мчэт сүөбүнү уу тууга туруоруу балаан ийини 15 күнүттэн савала ийимхатах атэ. Ити боддох Сүбүруусай атинни уонна «Мындааайым» солхотартан уратыларга тууһулаубата, сүөбүнү талыа хойутатыллына. Оттоо аһылыгынын хааччыһы прдбылгэ эиниэтэбэтэ. Онон бу күнүртэ субаны толору радионунан хааччылар курдук дыһаллары мэлтэсүотха. Сийлэһи солотомону туһаныматха, субаннары сыйлаас ууна хааччыһымаха.

лаах площадкар суох-
тар, ол эрээри аһаарга
тоғостоох сир.

Баянхай сирдэрээр—
Сымалаахха ноһон
нэдхэтэрэ. Билигнэ биэр
сүөһүгэ — быһылхайбы
күннэһэи күүрмэ—5 кг
от, 3 кг көөнһүүрбэ.

Янсоннаах ыйга хас
биирдэн тоһоттон 35 кг
принсипа ыһаахтаахтар.
Сүөһүлэр уотууга алтын-
ны 25 күнүгэр дээрнэ
туруоруллуохтаахтар.
Звеко бригадэһын бэ-
дэрээттэһэн үлэдир.

Отделенцэда норкоце-
вы алтынны 1 күнүгэр
үлэдэ нилдэрэргэ бы-
лааныһыбыт. Ити толо-
дукуннарыска субаннарга
бөрүллэр көөнһүүрбэ
мөһүккэ обаннарга.

М. Н. КОРЯКИН,
Эрлийн Эрвешин аатын
санхүүз директора:
— Баташмал олол-
малтай Судан сүеүнүн
интенсивтэй алатыга
туроруу тардылыны.
Сүеүлэри талмы санга
нытыллар. Корер дьон-
нор нэстэ иликтэр. Ула-
һыт илик тийбэт. Дьом-
хут Бүлүүтүн. Нуот-
тараттан дьэ абаннаан
ибаллар.
Санхуозка сүеү аһы-
лыгы бүтэһиктөөх ба-
лансатэ оҕоһулла илик.
Бүлүүгэ соҕотуоскалла-
быт 860 тонна оһутун
атын чүгэс оройуона-
тын ыһахтаахпыт. Ону
хаттан ыларбытын би-
ликтэе чуолкайык бил-
бэһэ олоробут.

Күнүмзү устуга
түөрт отделенинан 50
нуу субаны туруоруох-
тааххыт. Ханна даҥаны
анал уотар площадьлар
суохтар, ол эрөөн кү-
рүөлөөх-хабаастаах, аһа-
тарга табыгастаах сирдэр
бааллар. Бу күнүөрт
субаннары илардааһын
түмүктүөхпүт. Вирдин
төбөө аһыын иформат
5 кг отууан, 2 кг бурду
субан бийгэһини

Бурдун салмаага жа
ра, саас Бастахтун кыз
дан тийбэгэхлээт. Виле
гүн бурдуу Золотиннат
тан тийбэг

Сүөһү кыстыгын тэрийүүгэ уларыта тутуу Төгүрүк остуола

Боппурөөстөрүгэр «Сана олох» хаһыат редакциятын

УЛАРЫТА ТУТУУ КУРСУНАН

Балаан ыйы 22 күнүгэр ССКП райкомун быһаарыстынан общественнай сүөһү кыстыгын тэрийүүгэ «Сана олох» хаһыат редакциятын Төгүрүк остуола ытылына. Онон кыстыгыны ылдылар: ССКП райкомун секретара А. С. Птицына, оройуоннаагы агропромышленнай холбошук советин председатели А. А. Шадрин, ОАПХ кытабынай инженер-механига С. М. Догордуров, ветстанция начальнига А. А. Васильева, Агропромэнерго предприятиян начальнига Д. Д. Пинигин, «Мындаарайы»

совхоз Солотвентары отделение управлююшайа И. И. Яковлев, «Тураачы» совхоз Арылаахтары отделение управлююшайа К. Е. Беляев, «Мугудай» совхоз Чыап-паратангы отделение сүөһү иттигигэр бэрэгдэһирэ К. Ф. Ононешников уонна Субуруускай аатынан совхоз Болотокотоогу отделение сүөһү иттигигэр бэрэгдэһирэ Н. Н. Ефремов.

Төгүрүк остуол кыттылаахтара хаһаайыстыбааһын ньымаларын, үлэ тэрээһинин уонна технология-

тын уларыта тутууга быһылты кыстыкка туох сананы киллэрэн эрэллэрин, научнай-техническэй прогресс ситиһиннэрин олоххо киллэрүүгэ ханнык былааннаахтарын уонна санаалаахтарын туһунан кэпсэттилэр.

Кэпсэтинин «Сана олох» хаһыат редакциятын тыа хаһаайыстыбатыгар отделын сөбүдүсэһэ П. И. Попов салайан мытта.

Төгүрүк остуол ССКП райкомун секретара А. С. Птицына кини тылман сабаларына.

Таб. А. С. Птицына кириити тыла

Билигин билиги бука бары оройуон экономикатын ССКП XXVII съезигэр туруоруллубут сана соруктарга сөл түбөһүннэрин уларыта тутан, производствонун интенсификациятын сайыннарыы суолдугар киллэрэн кэмнэр олоорбут. Тыа хаһаайыстыбатыгар, чуолгаан, сүөһү иттигиттэр, түргэттин пилетикатын көрдөбүлүгэр эппиэттиир курдук уларыта тутууну киллэрүүгэ, научнай-техническэй прогресс түргэттиитигэ ханнык акылааты туһарарбиттэрин экономиканы сайыннарыы көсүлү быһаарыллыа. Онон сибээстээн ССКП райком уонна райсовет исполкома общественнай сүөһү быһылты кыстыгын тэрийүүгэ, бу эппиэттэх кэмгэ фермалар бородууксуйаларын элбэтүүгэ, онуоха үлэни сана көрдөбүлүгэр эппиэттириик уларытылгы ураты болдомтону уураллар. Үтүү-аһы дэлэтин пилетикатаагы киллэрэрэ олус үрдүктөр. Итигэри тодоуу быһыл сүөһүнү хайдах кыстартан быһаччы тутуулааһын эһиги үтүгүйдүк билээбит. Билигин хас бирдин хаһаайыстыбанын салайааччы, специалист сүөһү кыстыгын тэрийүүгэ туох сананы илгилэрдик илгэйдэттэн ыһытылаахтара. Оройуоннаагы агропромышленнай холбошук систематтар, совхозтарга сана, бастын технология хайдах олохтоһор, уонна ол кыстыгы тэрийүүгэ быһаччы туох көмөһү оҕоруой? — бүтүнүгү кэпсэтинбит, сүрүннээн, итиннэ туһулаахтара.

Төгүрүк остуол кыттылаахтарын эһи илэриптэн

С. М. ДОГОРДУРОВ: Кырдык, сүөһү быһылты кыстыга элбэх уратылаах. Олортон бир саамай дьобуулаахтара, мин санаабы, фермага үлэ технологиятын индустриальнай суолга киллэрүүгэ бастаабы хардыһыны оҕоруу буолар. Туох ханнык иһиннэ, сүөһүнү оҕуулааһыт аһылыгынан хааччылыгына, онон сибээстээн сана нормонехтары тутууга улахан соруктар бэлэттэннэрэ. Ол эрэри бу хаһыахха уларыта тутуу эрдэтип былааннамыт далааларын толорууга быһаардыбыт дьон билинэхтиин наада. Кыстыкка совхозтарга 14 нормонехы үлэттэхтэххэ аһыт Олортон билигин 6-та эрэ ситэриллэн бородууксуйаа оҕорор туруулаах. Тутууну быһаардыбыттаран — кытаанах ыһыттык туруохтаах. Турба, носуоо курдук матырылаахтар кэмнэр көстүбэтхтэрэ эһиги мэллэйдэри үөскэттэ. Ол эрэри, төһөлөөх да ыраахтар баалларын иһин, бэйэ күү-

һун-кыарын, сатабылын таба туһаннаахха, дьылааны тийбэр тирдирэххэ сөл. Ол Субуруускай аатынан совхоз Хатылытыгар тутулулубут нормонехтан да көстөр. Хатылылар С-12 смесители уонна носуоу, нормонех үлэтин судургуттар, көдүүһүн үрдэтэр бааһаттан, быраһыктан туораан туспатын тигиллэр. Онон смесительгэ бэлэниэммит аһылык иһиккэ кутулуубанна эрэ НН-50 носуоо көмөтүнэн быһа водовоз цистернаттар хаачыданар буолла.

К. Е. БЕЛЯЕВ: Итиннэ маарынньыр уларытыыны рабочаидар Арылаах нормонехар аһыт киллэрэн турулар.

С. М. ДОГОРДУРОВ: Дьон айар дьобура мугура суох. Нормонехтары тутууга ферма атын да механизмдарын таньыга рационализатордарыт этииллэргэр, кийилэр сана оҕоһунтарыгар хаһааһытааһар да улахан болдомтону уурдахпытна сатанар. Манна производ-

ствонн сайыннарыы ахсаабат резервэз баар. Онон күүһү-кыааһы, өйү-санааны, дьобуру барытын түмэн нормонехтар-бытын хойутатан да буоллар ситириэхтэххит.

Рационализатордар кыстыгы тэрийүүгэ улахан туһаны адалаан сөптөөх оҕоһунтара итиннэ эрэ буһуһтар. Саамай бастыһынын, көдүүстэхтэрин сир ахсын тардаатын дьобуулаахтык быһаарыахтаахпыт. Онуоха санааны айааччылар уонна рационализатордар Вүтүн Союзтаагы общественнарын уонна научнай-техническэй общество маннайгы сүһүөх тэрииллэригэр тирегириэхтиин наада. Кыстыкка олус элбэх дүлгэ уонна былах кырбатылаан аһылыгына туһанылаахтара. Маннын балаһыаннаага рационализатордар оҕоһунтарын көдүүстэхтин туһанын быһаарар суолталаах буолуо.

И. И. ЯКОВЛЕВ: Станислав Михайлович эһигиттэр мин билэри эбиккин баһарабын. Совхозтарга уус, томар идэлээх дьон адыс эһиһахтар. Уопсайынан дарааны, хаһаайыстыбалар инженернай-техническэй сулууспаларын үлэтэ билигин ирдэбилгэ ырааһынан эппиэттэбэт. Ол иһин механизацияда дьон оҕоһун, о. д. а. кыаһан олоххо киллэрбэллэбит. Бу сулууспаны бөбөргөтүү бирэмэ ирдэбил буолла.

К. Е. БЕЛЯЕВ: Совхозтар ферманы механизациялар сулууспаларын күүһүрдэр буоллар, билингэ, управлююшайдар, элбэх маһалаттан босхолуоо этибит. Быыл саамай Арылаах үс хотонун механизацияны киллэрэр курдук уларытан, саһардан тутуубут. Билигин механизмары таньыга сүрүн күүс быраһылыгына.

А. А. ШАДРИН: Конон Егорович аһардас быһыл сайын ферманы уларыта тутууга олус элбэи оҕордо. Манна механизация ханнык да көрүүгэ суога. Былааннамыт үлэ барыта олоххо киллэрэһинэ, Арылаах фермата механизацияга оройуонга бас-

тык буолар кыахтаах. Санаа көрүүг, арылаахтар аһардас бир сөл иһигэр итиннэ уларытыыны киллэрдэлэр. Сорох үлэлэрэ төһө да ситэриллэ иһиннэ, управлююшай уларыта тутууга ити курдук хорсуннук ылысыта хаһааһын эрэ сөл.

К. Е. БЕЛЯЕВ: Саамай улахан хотонмутун манньыгы алта — эрээтинэн туруорар тына саһартыбыт. Манна үтүү аһыт, сүөһүнү уулатын, аһылыгы тардаатын, нобуоуу ыраастааһын барыта механизацияланар. Атын иһин хотон ынахтары төрөтөрү, төрөтүү, уулаах тыһаһалары туруорарга, субан сүөһүнү бөлөхтөөн нөрөргө анаан оҕоһуну нулар. Бу барыта олоххо киллэрэһинэ үтүү ылыны цеховой-лоточнай систематин олохтуур бадалаахпыт. Арай котельнай тутуугу былааннаан баран кыһымаары тыһылыт — тутуу маһа бүтэ. Уларытыы сорох өтө отделение кыаһын таһынан буолла.

И. И. ЯКОВЛЕВ: Арылаахтар саамай көсүлүлэх дьылаага ылысыттар. Фермалары механизациялааһына, хотон үлэтин быһыргылыгыт иһиннэ толоро сылтан үлэни саһалым тэрийбэт дьон этэр кыаһыт суох эбэт. Мин санаабар, уларыта тутууну иһин үлэтин элбэттиитин саһааһахтаахпыт. Холбоур, массыннан маньыны да ылан көрүүгүн. Билигин ханнык баһарар ферма ынары маньыны, сүрүннээн, орто оҕуулааны саһардымы бутарбит кыргыттарга сүктэрдүбүт. Улаһыт иһин тийбэт. Оттон бир маньыксыт новорууската мунутан 17-18 эрэ ынах буолар. Аһардас ити өтгүн көрөбү буоллаахха, электродойката суох ырааһылыгына.

Сана хотоннору аһыгы механизацияны киллэрэргэ табыгаага суох түбүннөх бырайыаһынан туттары сир ахсын кытаахтык бөдөүөххэ. Тутууну саһыта быраһыкка көсүлүлэрин нөрөн мытыарыт. Солотвентар отделениегэ киникки

иһикки сылга үлэһэ иһирбит тутуулар бары, электродойката кыһыттыт, адыс хотору киникки механизацияларга суоттанан оҕоһунулар. Ол курдук, маньык үс сана хотонутар аһылыгы тардаатыга «Беларус» тракторы эбэтэр автомашинаны туһанар кыаһыттыт. Үтүс отделениегэ буһатын маһылааһына туһар боппурөөс — аһылыгы ферма хас бирдин сүөһүтүгэр механизация көмөтүнэн тирдир — билингэ быһаарылына. Мантан иһинэ, арылаахтар курдук, ынаһы кыһыны уулатыны, нобуоуу ыраастааһыны механизациялааһына ылынахтаахпыт.

Ол эрэри билигин совхозка ити дьылаага ылабаһа суохтар. Совхоз инженернай сулууспалар ферманы механизациялааһыны иһир-хотуру быһаарбаһа, сөптөөх механизацияны туруорсубаһа олорор билингэ, тустарыта, олус кыһылаах.

Отделение электродойката холбоһоһуна. Агропромышленнай предприятия оҕоһунтарын эһиги туһанар буолуохтү дьобуһ. Дмитрий Дмитриевич, ити оҕоһунтары атын сирдэргэ төһө биһирээн эрэллэр?

Д. Д. ПИНИГИН: Туһанылар отделениеларга бирэрэннэр, көдүүстэр даһастааһына. Төһө бары быралларын аһар таһыраах баһара. Хомойуох иһин, ол кыһылаах.

Биллэрин курдук, үтүс хотоннор ситэрэхтэриттэн, тыһылыгыттан кыһат сүөһү, ордук сана төрөүх, олутта хаһаайыстыбалары элбэх нобуооко тэбэр. Маннын баһаһыаннаага хотон микроклиматтын билиги РТЗ-1/9 оҕоһотурун тустарыаһа сөл. Итилер сүөһү туһар мизастин сыдытылгыт, куурдууга олус табыгастаахтара билингэ. Олох, электротсеттан араарыллан да баран, иһирэммит иһин 5—6 чаас биһэ туһар уратылаах. Субуруускай аатынан совхоз киллэрчэнэн кэмнэр хааччылан 12 оҕоһу тутарыта хаһааһын эрэ сөл. Итиннэ таһынан фермалары сылаас ууһан хааччылыгыта ЭПВ-2 А установкалар быһыраһылар. Бу көрдөххө бөрт дьобус оҕоһун 7 чаас устата 5 кубометр ууһу 75—80 мьраадыһа тийэ сылытар кыахтаах. Аһыт кыстыкка 30-ча установкадан 2000 сүөһү иһир уута сылытылааһыта. Быһыл сайын 9-ку эбэн оҕордубут.

Быһылты кыстыкка урут хаһан да туһанылааһыт сана оҕоһунтартыт — ЭПВ-100 котеллар — бородуулаахтара. Итиларыннэ KB-300 оҕоһоту-

ру солбуйуохтаахпыт. Фермалары иһигэр тэрииллэриннэ хааччылаһыт — кыһаллэх дьылаа. Итидэри өссө да ситэрэхтэ тарбата иһигит. Маньаа совхозтар бары дьаһалларын көмөлөһүөхтэхтэр. Бу барыта общественнай сүөһү турууну тустарыта туһулаһыны уһунар сатааһыт.

Н. Н. ЕФРЕМОВ: Итиннэ сылытар оҕоһунтарт сир аһыт тардаһылар наада. Уопсайынан дарааны, кыстыкка электротэнергия кууһун, оборудованиены төһө сатанарынан көдүүстэхтэ туһанарга кыһанмаһахтаахпыт. Билингэ ол үкүстэр кыһалыбат. Холбоур, ууһу хаачыдыларга тутуулар электродойкателлэри да ылан көрүүбүт. Кыстык устата ууһунаан электродойкател аһыанан быраһылар, нун көдүүһэ суох хаалар. Буруйдаахтары төһөлүүгэ түһэртэн, маторгальнай эппиэһэ тардаһан тутууларбыт содулааһа көстөн туһар. Ити — бирэ Иһиннэ, электродойкателлэри өрөмүсүлэһини хаһа эрэ киниккэһа баһара.

Д. Д. ПИНИГИН: Өрөмүсүнэн Агропромышленнай дьаһылаахтаах, Электродойкателлэри, о. д. а. өрөмүсүнүр аһал сыах тэрийиэхтэххит.

А. А. ВАСИЛЬЕВА: Производствонн сайыннарыы билингит көрдөбүлэрэ сүөһүнү көрүүгэ-хаһаһыга, төрөүгэ ылыныгы, иһингэ наука уонна бастык опыти ситиһилэрин сир ахсын утумнаахтык олоххо киллэрэр эрэ баһалар. Онуоха иһин кэрэхспирэ, байэ усулуобуйаттар туһанын, олохтон сөптөөх үтүс. Олортон биирдэстэрин, Москоскай уобалас сүөһүтүтэрин ынах сүөһү төрөүгүн бастык күнүртэн таһырдэ, сөрүүн салгыттан иһигэр опытытарын ылан көрүүбүт. Иһирэи тыһылыга иһин Саха сирин усулуобуйаттар ситиһилэһитин олохтоһор кыахтаах эбит. Ону билингэ оройооммуттар бастаһы холоннулар өссө төһү даһастааһылар. Бу сана иһыныан аһыт саас Сылаһыга, Хайаһыкка, Одьулуунга, о. д. а. аһа бастаан бородуулааһыттар. Тыһылыта иһигиллэбиттэр хотонно турбуулардааһыт чыһа аһынар, доруубайдар, ыарыга ылдырымтыга суохтар, төрөлкөйдөр. Маннын ньыманын барыта 328 мьрой иһигиллэбит. Онтон 2-тэ эрэ өлө Кийи көрөһинэрэ баар. (Бүтүүтүн 3-с стр. көр).

Снимки: (хаһастан) И. И. Яковлев, Д. Д. Пинигин, С. М. Догордуров, А. А. Шадрин, К. Е. Беляев, К. Ф. Ононешников, Н. Н. Ефремов уонна А. А. Васильева. П. Ононешников фотота.

Книголюб-Политиздат
бачагчдын таваарла (ССТА).

М. ИВАНОВА,
оскула директорын
үерэх чааһыгар сол-
булгаччы.

Арбаангилар халабырдыттар союзтаахтарын оруолугар:

Нью-Йорк ХНТ Генеральной Ассамблеиын Намбия бонпуруонугар аналлах сессияны үлэтэ түмүктинэ. Согуруулуу-арбаан Африка бу дойдутун союунайа суох оккупациялаан олоор SAR расистарын кытары бииргэ сессияда буруйданааччылар ыскаамыйаларыгар преторияны арбаангы өйөөччүлөр олоордулар.

ХНТ Куттал суох буолууттар советын быһаарыстын уонна ити тарилта Устаабын сиргэ-буорга тэһсэн туран претория регион Намбия проблемаларын сүрүнээһини процеһын муура суох улатар, былдаан олоор дойдугаларын нуруотугар былааһы согуруу африканскай маршкеталар алыларыгар туттарар неолонизмистичский модели согууру, оттон ити дойдуга SAR позицияны уларытпааха хаалларар туһугар туру барытын олоор. Онуоха SAR расистарыгар империалистическай буюу бэбэ-лэстиччэр, бастатан туран АХШ, араастаан немолонизмдар ХНТ, «фронт на-инизм госуларстволар», уонна Согуруулуу-арбаан Африка народнай тарилта (СВАПО) Намбия проблемаларын айлаллах сүрүнүүрүгэ дуулу-нууларын чолчу Вашингтон уонна претория куор-паллылар.

Арбаангилар претория регионнаа экономикаһы сийини туттаран, олоор SAR-га оккупаннары Намбиятаа таһаарга кү-һаар сылланан ыһааһы-

ны олоортоон, ити терри-торияда бары бүтүүн быһаардылар ыһаартан уонна онно олохуран ки-инэхэ тутулуга суох буолууну биэрэртэн аккаас-таммытын иһин сытыы критикада тардыллылар. Бэбэлэрин интерна-ционнал салалтаран арбаан-гы державалар бу проце-һы ойдоон-санаан туран уһата сатыыллар, тобо динтэххэ чэпчэки сырае уонна рабочай күөс уол-

Комментатор колонкалары

бат дүүкүнүттэн араас-сактарын баарыттар. Вашингтон Намбия кэлэр кэскилин быһаарыны дьылаада сыһыана суох туора проблемалары, ол иһингэр Англаттан кубин-скай сэринлэри таһаары-ны, кытары сибээстиччэ дьулуһуута өссө төгүл түһүһүһүтэ. Олохтоох са-наа этилиниэ: SAR окку-пациялааһына арбаангы-ларга «фронт наинизм госуларстволары» утары агрессия плацдармын он-кунан хаалларалларыгар, олоор согуруулуу континен-га национальнай босхоло-нуулаах хамсааһыны саба баттылларыгар наада. Итинник усулуобуйада АНР союунай прави-тельствотун көрдөбүтү-үн онно сылдыар Куба интернационалистарын Ан-голаттан таһаары согу-руу африканскай агрессор туһатыгар буолуох этэ.

Аналлах сессияда буолбут мөккүрдэр бү-

түмүү аан дойдутаагы сообщество АХШ поли-тинатын ылымматын көрдөрдө. Араатардар— сессия үлэлээбит түөрт күнүн устатыгар 90 го-сударство представител-лэрэ тыл этилэр—ман-нык позиция Намбия колонизмалнай статусун оннууан хаалларары өйөөһүгүгэ наада дин саамай сөһө ыдылар. Бэбэлэрин аан дойдут-аагы сообществода аһа-бастын утары туруорат-тан куттанан АХШ уон-на киин союзтаахтарын делегациялара ХНТ Ге-неральной Ассамблеята Намбия бонпуруонугар Куттал суох буолуутун советын муһунарын су-һаллык ыһаарга ыһаар резолюциятын өйүүртөн туттуһулар эрэ. Ити муһунаа ХНТ Намбия дойдуга наһиэлэһиэти дьиннээх интернацион-нал көрдөрө СВАПО кы-тылаах көңүл демокра-тическай быһаарды тур-гунник ыһаар туһу-нан былааным тургунник уонна биир тыла суох олоххо ыһаарыга ту-һаайылыбыт дьаһалла-ры ыһаарга аналлах.

Сессия делегатырын урдук сыһааныстын ССРС аһаар, тыһаанын сым-нааһыныгар, нуруоттар союунай бырааптарын көмүскээһингэ туһаа-йымлыбыт уолсай кур-суттан үөскээн тахсар Согуруу Африкада сы-һаарнаах позицията ыл-ла.

С. КУЛИК,
ССТА мытааччыта.

Бийиэхэ эппиэттиилэр

Бу дьыл балабан ыйын 13 күнүгэр бийиэхэ ха-һаппытыгар рейдовой барытада «Суолга—бил-батчылдар» дьин маты-райаала баччэптэммитэ. Онно кэтэх транспорт средстволарын бас бил-лэччилэр өттүлэригэр суол быраабылаларын кэһинилэр салгана туруа-бинь сүрүн биричинналар-иһин оройуонга автома-шинаны, мотоциклы ыл-дыа сылдыар курстары астаран, дьону үөрэтти, праваны туттарыы мал-төхтүк тарилларэ ыһыл-дыта. Итиннэ эппиэт-тиилэр:

Д. Д. МАКАРОВ,
ДОСААФ оройуоннаагы комитетын председатели

«Курстары аһаарга аналлах дьин-уот, көр-дөрүн үөрэтэргэ легковой автомашиналар бары ууеллара, ыһаа үөрөн-гэ автомашиналар, үр-

дүн үөрэхтэх, ыһаата иһиннэ кылаастаах водителлэр баар буолуох-таахтар. Билигинтэ ДОСААФ оройуоннаагы комитетта иһин барытын хааччыйар ыһаа суох. Онон курстары сельсо-веттар, исполкомнара, совхозтар инженерий сулууспалара өйөөтөхтө-рунэ аһаахтыын сөп. Эбэх правата суох сааруу биир-икки сэл

РЕДАКЦИЈАТАН: Кэтэх транспорт средстволарын бас билэччилэр аһаарнаа элбик туруа кэһин-гэр оройуонга үс эрэ сиргэ курстары аһаа көрдө-бүлгэ ыһаарнаа эппиэттэбэт. Оттон суол быраа-быллар кэһинилэр, биллэрин курдук, үксүн эдэр ыһаат өттүттөн таһаарыллар. Ону аһаатар, бок-сор туһугар инициативалаах, аһаарылаах үлэ эр-йиллэр. Холобур, ДОСААФ уонна ГАИ диниялары-нан оскуолаларга курууокутары тарийан, олоор автомашиналары, мотоциклы ыһаарга правалаах ос-куоланы бүтэрэллэрин сийиннээххэ сөп. Наһиэлэ-тэргэ эмнэ мотоциклы ыһаарга үөрэтэр курууоку-тар наадалар. Бу этинни туһааннаах эппиэттэх үлэ-һинтэр учуоттуохтара дин эрэнэбит.

Тутуу наадатыгар

Горьковский уобалас. Гипсолокостай плита — иһинин ааттаах тутуу матырайаалын олоор аһаар Держинской куор-палла тутуллуна.

Плита гипсостан уонна макулатураттан бэлэмнэ-нэр, Улахан кынталаах пресс плитаны бөбө-тара олоор. Ол эрэри киин-и эрбээххэ (спинмонка), сийиннээххэ, ханнык ба-дарар матырайаалга то-бодолуохха сөп. Киин иһини үчүгэйдик тутар, тыһы-ууһу унуордаппат. Плитаттан истиннэни, дьин муостатын, үрдүн таннааха сөп. Матырайа-ал өссө биир хаачы-тыбатынаа уонка уһун-нук сырайыны тулуйар дьоруудаа буолар. Пли-та 6 метрэгэ тийэс уһун-наах, 2,5 метр туоралаах тыһа бэлэмнэр. Халы-га 10—19 миллиметр. Плитаны олооруу барыс-таах—киини олоорууа тобохтоохун тахсыбат.

ССТА фотохрониката.

Редактор э. т.
И. С. ОКОМОВ.

Күндү эдэһиһит, эбэтэр колхознай ту-туу ветерана
СТЕПАНОВА
Екатерина
Прохорьевна

бу дьыл атырдьах ыйын 21 күнүгэр ыһааран өлбүтүн, ди-ринник курутууан ту-ран, аһаахтарыгар, билэр дьонугар иһи-тиннэрибэт.

Балта, быраата,
киини, сийинэрэ.

Талтыр көргөһүн, эбэтэр, эһэбит, убай-быт, аһаахпыт колхоз-най тутуу ветерана, пенсионер

КОРКИН Илья
Спирidonovich

уһун марахан ыһа-рыттан бу дьыл 23 күнүгэр өлбүтүн, ди-ринник курутууан ту-ран, бары билэр дьо-нугар, таһаарытары-гар иһитиннэрибэт.

Коргэ, олоор, киинтэргэ, күтүөттэ-рэ, сийинэрэ, быраа-тара, аһаахтара.

лар. Олору отделение са-лалтата ыһаастаттаах тустаах.

Трактордар, автомаши-налар уулуссаларга са-һаатылаллар. Кыһын хаары үлүнэн кыстыл-лар. Маны бөбүөххэ. Ме-ханизатордар сайыаһы кураан күһүгэ уулусса-лары буорунаа оргутал-лар, ардахха тоһута сүр-гэйэллэр. Автомашина-лары, трактордары бөбү-лэк таһынан сырытына-рыааха сөп эбэтэр Уулус-салары гравидатыхха, куурканан тэлэгэнэххэ эмнэ сөп. Биллэр бэйэ-лэрин уһаайбаларын ту-һаайытынан тротуарда-ры тутар кыһаахтар. Балары тарийаахха эрэ наада.

ИҺЭР-АҢҢЫР УУВУТ
Бөбүөлөккүт урэх дьин тардылаах буолан сааскы салырын уутун кытары бөхпүт-сахпыт.

Иһэрдэх уууут бүтүнүү аһаарылаах кыһаа-тыгар иһирэр. Онуоха эһи ыһаар сүөһүлэрэ уулуур ойбоннорун кы-тыгыт саас аһын ыһаастаабаха иһин-ха-һын күүлгэ суурайаллар. Күүлгэ саһын дьыл-лык ыһаар сөтүөлүүлэр, кы-һын муус үрдүн сый-дыан быртаһырдаллар. Ыт, куоска өлүктөрө ха-ралымбааха, күөл түгэ-һин булбуттара эмнэ баар. Сайын күөл уутун массыналар өрүкүһүт буордара улуһуан өл-бөөрдөр. Бөбүөлөк тө-рүтүннээһинтэ күөлгэ тоһолоох иһр-хаа сонон сытарын иһи билбэтэ баарай?

Н. СОЛОВЬЕВ,
бийиһи общ. норр.
(Бүтүүтэ баччэптэммит).

● Бийиһи бөһүөлөккүт—бийиһи туһаарыахтаахпыт ● КУЛЬТУРНАЙ ПОХОДУ БИЛЛЭРИЭХХЭ

«Төрөөбүт дойдук, киин ойуурдарын, хо-нууларын, ууларын, охун-маһын—бука бары-тын таптаахтаахпыт. Кийиэхэ үрдүк эрэллээх буолуу уонна улахан таптал оччо эрэ баар буолуо».

М. И. КАЛИНИН.

Ханнык бадарар куор-рат, дьарыһа, бөһүөлэ-к бэйэти туста историк-лаах. Бийиһи бөһүөлэ-кп Харбала-1 нэре көс-түүлээх айгыр-силик айылдалаах, хатын чаран-аһаардаах, дьонун-мааны чогунаа аһаастардаах, аһаар тыһа ардайаах та-һаа-таһаа хонуулаах таһаа үрэдүн ханас кы-тылыгар олохсуйбут. Ыһа-лыр мана Мыйык Байбал дьин иһин байан-тайан олорбута үһү. Сүүрбэһис сыллааха кыһаа кэмгэ олоор олох олоор аһа-аста «Соргу» коммунка, килин бастаах «Парти-зан» колхоз, онтон бисе колхозу колхоз тарил-либит эмнэ «Партизан» дьин аһаастаах бөдөн колхоз мана кииннэ-миттэр. Онтон салгыт Харбала-1 Болтоно, Ха-тылы уонна Соловьев из-дилькэтирин түмүт Партия XXII съезин аһаастаан. 1967 сыллаах-тан оройуон аһаарын са-бардаабыт бисе наһи-эллээххэ бастаах совхоз кииннэригэр буолбута. Билигин—Субуру у с к а й дьаһан совхоз киин бө-һүөлэгэ.

Ити уһун кэмгэ сель-совет исполкомугар, кол-хозка үтүс председател-лэр, совхозка директор-тар, участан саһааһы-

сэйдэрэ, отделение уп-равляющайада, араас идэлээх специалистар үлэлэтэлэр эрэри, бө-һүөлэк көрүүнү туһа-рыһа суоллары-нэстэ-рин хаалларбытара көс-түбөт.

Мин 1963 сыллааха олунуу 15 күнүгэр «Са-наа олоххо» баччэптэммит «Киин бөһүөлэһкэ кы-лаах» дьин историческай истатыһааһын көрө оло-рон санаан кэлэһин—он-тон бэртэх бөһүөлэк ула-ханын кэмгэ да, дьылаадаһа ыһаалара-һынан, туттан олоруутун аһаарыга аһаарыһынан, ойуурдара, хонуулаара, уулаара, ото-маһа харыс-таммакка үлү тэлсил-лэр, бөһүөлэ бүрүлүн, иһин-сүтөн эрэллэр. Онтон хомойобун, хоргу-таһын

ССКП КК уонна ССРС Министрдарын Со-ветын өссө 1968 сыллаа-гы аналлах ууһаахтары-гар тыһа сириннээх наһи-эллээххэ пууһунар үчүгэй дьылаардаах-уот-тардаах, культурнай-бы-товой усулуобуйаах тупсарыллыбыт бөһү-өлэргэ кубулуйдууох тустаахтар дьин этили-битэ. Бөһүөлэтири туп-сарыта турууу буолбу-та, Оччолорго Саха сир-ин үтүс оройуоннары-

гар нөхтөн-көх буолан инициативалар көтөбү-лэн испиттэр. Ол түмү-гэр, чугастык ыһааха, Мыйыдааһы, Диринг, Ха-даар, Хайахыт бөһү-өлэһкэ балачка сиргэ-сийбиттэрэ, тупсаһа, бө-дөн тутууларынан иһэр-кэһиттэрэ.

Арай бийиһи бөһүөлэ-кпигэр араас таһымнаах муһуһаарга, Совет сес-сияларыгар ыһааһыбыт уран тыһаах ууһаахтар, этиллибит үтүө бада са-һаалар туолбаһа хаал-лар хаалан испиттэрэ.

ССКП XXVII съези бу пилеткада уонна 2000 сылга дьин кэмгэ со-циальнай сайдыыбыт суолун-ийин чуолкай-даабыт, ону түргэтэти, үлэһэ сыйымын төрдүт-тэн уларыта тутуу курса куруорулуубут кэмгэр иһиннэ быһыы туора-тыһааннааһына сатаран.

Бөһүөлэги тупсары-ны туохтан саһааһаха сөбүт?

БӨҮӨЛӨК ГЕНЕРАЛЬ-НАЙ БЫЛААНА

Бөһүөлэҥ ыһаалаа-һын сүрүн биричиннэти-нэн тутуу кииннэмит былаана суоҕа буолар. Совхоз директора А. В. Ефремов генеральнай былааны олоорторго үксэм үп барар дьин ма-тыһаһа саһааһа, бөһүөлэги тупсарыта иһи-санаатын уурбат.

Оттон соһотох 1985 сылга 12 ыал саһаа дьин тутууна, быһыл 23 ыал тутта сылдыар, сорохтор дьылаһын көндөһүн бү-

тэрдилэр. Бу үчүгэй, Ол эрэри киинлэр, бөһүөлэ-к генеральнай былаана суоҕар таһааран, дьыла-рин тустааһыт, уһаай-балара төһө нэһиэхэ буол-уохтааһа кыһамакка туталлар. Маны совхоз кыһааһынай прораба, сельсовет исполкомун председателин солбу-һааччы И. В. Саввин сү-рүнүүтэххэ этэ да, онно эрэ кыһамакка.

Маннык дьаһаны ки-лин кииннэмит отууна, канализацияда кириини ыһаары эмнэ сөп. Онон генеральнай былааны олоорторо охсуохха, бө-һүөлэҥи коммунууохха.

УУЛУССА—ОБЩЕСТ-ВЕННАЯ МИЭСТЭ

Уулусса дьону иһэр, бэрээдэһкэ барар сүүнэ оруоллаах. Ону бэрээдэ-һиһ, тупсарыах, ыһаас-тык тутуох тустаахпыт. Уолсай көстүүн уһаайбалар туһаттан та-һааһыт уонна туһанылы-бакка таах туруу тутуу-лара, хос-хос хоспохтор буортууулар, Олору көтүртэриэххэ Уулусса-да туруу саһааннары, тэлгэнэ сытар бэрэби-нэри уһаайбалар истэри-гар киллэртэриэххэ. Ыһаала сытар хаарбах тиниригэр, бырааһылы-быт массынаа нолуөһэлэ-рин чөмөхтөөн оннула-рын булларарга бэлэм-нээххэ. Набережная уу-лусса 23—24 №-дэри утарыта нолхоз сараттан муһуулуубут араас ти-мирлэр, техника, мотор-дар урууһаалара ситал-

БИЙИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовый индекс 678700. Чурапчы с.

Карл Маркс уул. 26 «а». ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уопсай—21-505.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.